

		Klinikk for psykisk helse - psykiatri og avhengighetsbehandling/Pasientforl øp		Generelt dokument
Tvunget psykisk helsevern - Vedtak om overføring mellom tvangsformer eller mellom avdelinger/institusjoner (PHLSVL § 4-10)				Side 1 av 5
Dokument ID: II.KPH.2.3.3-3	Tilknyttet:	Godkjent dato: 13.06.2014	Revisjon 3.00	

1. Innledning

For pasienter under tvunget psykisk helsevern kan den faglig ansvarlige treffe vedtak om overføring uten samtykke (phvl §4-10) mellom forskjellige institusjoner (avdelinger) og mellom tvangsformer.

2. Hensikt

Sikre at vedtak om overføring uten samtykke (phvl § 4-10) skjer i tråd med psykisk helsevernloven og i samsvar med grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper og slik at pasientens personlige verdighet og integritet blir respektert. Det skal tas utgangspunkt i pasientens behov og i respekten for menneskeverdet.

Er pasienten på dom om overføring til tvunget psykisk helsevern, skal det særlig legges vekt på behovet for å beskytte samfunnet mot faren for nye alvorlige lovbrudd (jf phl § 5-3).

Denne prosedyre erstatter ikke lov og forskrift som forutsettes kjent.

3. Omfang

Vedtak om overføring uten samtykke (phvl § 4-10) skal treffes ved overføring av pasient under tvunget psykisk helsevern mellom institusjoner (avdelinger), eller mellom ulike tvangsformer (mellom med- og uten døgnopphold). Vedtak skal også fattes når pasienten samtykker til overføringen. I praksis kan to ”overføringer” fattes i samme vedtak, eksempelvis ”fra døgnopphold ved en avdeling” til ”uten døgnopphold ved en annen avdeling”.

Ved SSHF vil det treffes vedtak etter § 4-10 for pasienter under tvunget psykisk helsevern i følgende situasjoner:

- Ved overføring til/fra tvunget psykisk helsevern med/uten døgnopphold (forskjellige tvangsformer).
- Ved overføring mellom avdelinger (eks PSA og DPS) der hvor forskjellige avdelinger har ansvar for de forskjellige tvangsformene i pkt a) over.
- Ved overføring mellom PSA-Arendal og PSA-Kristiansand
- Ved overføring mellom PSA og ABUP
- Ved overføring fra SSHF til annet helseforetak

4. Handling

Den faglig ansvarlige ved den ”første avdeling”

Vedtak om overføring treffes av den faglig ansvarlige ved den avdeling (i det følgende ”den første avdeling”) som har hatt ansvaret for det tvungne vernet frem til overføringsvedtaket. Denne avdeling vil alltid ha informasjon om pasientens sykdom og bakgrunn og om de formelle og materielle vilkårene som ligger til grunn for det tvungne vernet. Før vedtak bør det konfereres med den avdeling pasienten overføres til for å sikre kontinuitet i behandling og ansvar.

Det er ikke et krav om at den faglig ansvarlige personlig undersøker pasienten. Oftest har den faglig

Utarbeidet av: Vegard Øksendal Haaland/ Rune Engeset	Fagansvarlig: Vegard Øksendal Haaland	Godkjent av: Anna Maria Andresdottir	
---	--	---	--

	Tvunget psykisk helsevern - Vedtak om overføring mellom tvangsformer eller mellom avdelinger/institusjoner (PHLSVL § 4-10)				Side: 2 Av: 5
	Dokument-id: II.KPH.2.3.3-3	Utarbeidet av: Vegard Øksendal Haaland/ Rune Engeset	Fagansvarlig: Vegard Øksendal Haaland	Godkjent 13.06.2014	Godkjent av: Anna Maria Andresdottir

Utskrevet: 24.10.2023

ansvarlige og avdelingen så god kjennskap til pasienten at vurdering om hvorvidt vedtak skal fattes kan gjøres på bakgrunn av informasjon fra samarbeidende helsepersonell, fra pårørende osv.

Begrunnelse for vedtaket

Overføringsvedtaket skal begrunnes i pasientens journal. Angår vedtaket overføring til annen institusjon skal vedtaksnotatet inneholde særskilt begrunnelse for hvorfor pasienten skal overføres og en beskrivelse av behandlingstilbudet. Overføring fra tvunget psykisk helsevern uten døgnopphold til tvunget psykisk helsevern med døgnopphold medfører høyere grad av tvang for pasienten. Dette skjerper kravet til begrunnelse. Det må klart fremgå av vedtaksnotatet hvorfor overføring til døgnopphold anses nødvendig.

I noen tilfeller kan det være aktuelt å angi eksplisitt i vedtaksnotatet hvilke faktorer som vil være avgjørende for vurdering av hva som er den beste tvangsform, herunder hvilke vurderinger som skulle tilsi at en bør endre tvangsform.

Iverksetting av overføringsvedtak

Overføringsvedtaket skal i normalsituasjonen fattes for iverksetting. Vedtaket skal ikke settes i verk før klagefristen er ute, eller klagesaken avgjort.

I de tilfeller hvor pasient på tvunget psykisk helsevern blir akutt dårligere, eller vurderes å representere forhøyet fare for seg selv eller andre, og i behov av innleggelse kan overføringsvedtaket fattes samtidig med iverksettingen av vedtaket. Forutsetningen må være at ”*umiddelbar overføring er strengt nødvendig*” jfr § 4-10, siste setning. Dersom klagefristens oppsettende virkning settes til side skal begrunnelsen for dette nedtegnes i vedtaksnotatet. Det bemerkes at uttrykket strengt nødvendig og lovens tidligere uttrykk ”uomgjengelig nødvendig” markerer at dette dreier seg om situasjoner av nødrettslig karakter.

Vedtaket kan også iverksettes før klagefristen er ute dersom ”*det er klart at vedtaket ikke vil bli påklaget*” jfr § 4-10, siste setning. Dette nedtegnes i så fall i vedtaksnotatet.

Den faglig ansvarlige ved den ”mottakende avdeling”

Det vil være naturlig at den faglig ansvarlige ved den avdeling som pasienten blir overført til (i det følgende ”mottakende avdeling”) foretar en undersøkelse av pasienten og skriver et vurderingsnotat i journal. Den faglig ansvarlige for vedtak ved mottakende avdeling skal ikke fatte et eget vedtak, men skal fortløpende vurdere om vilkårene for tvunget vern er til stede. For pasienter under administrativ psykisk helsevern (phl Kap 3) er det pasientens tilstand ”her og nå” som hele tiden skal danne utgangspunktet for vurderingen av om vilkårene for tvunget psykisk helsevern er oppfylt.

For pasienter med dom om overføring til tvunget psykisk helsevern etter phvl kap 5, er ikke pasientens tilstand avgjørende for opprettholdelse av det tvungne vernet (jfr phl § 5-3), men hvorvidt vilkåret om gjentakelsfare i strl § 39 nr. 1 eller nr. 2 fortsatt er oppfylt (jfr strl § 39 og 44 første ledd). For disse pasientene kan det tvungne vernet komme til opphør bare etter statsadvokatens vedtak eller gjennom ny domsslutning.

For pasienter som gjentatte ganger ”byter” avdeling vil det være naturlig at vedtak om overføring fattes i samråd mellom de to institusjonene.

I noen tilfeller vil første avdeling og mottakende avdeling være samme institusjon. Dette vil gjelde eksempelvis når PSA har ansvar for pasient på tvunget vern uten døgnopphold som får behov for døgnopphold.

Klagerett og klagefristens oppsettende virkning

Klagefristen for overføringsvedtak er én uke. Pasienten og pasientens nærmeste pårørende er klageberettiget. For pasienter med dom på overføring til tvunget psykisk helsevern har også påtalemyndigheten klagerett jfr phvl § 5-4, og vedtaket og vedtaksnotatet sendes statsadvokaten med kopi til politiadvokaten. Klagefrist for statsadvokat i slike saker er tre uker. Kontrollkommisjonen skal prøve om overføringen etter en helhetsvurdering fremstår som urimelig. Hensynet til pasienten, plasseringsalternativer og forholdene ellers danner grunnlag for vurderingen. Det er altså hensiktsmessigheten og rimeligheten av en overføring som skal vurderes. For pasienter dømt til

	Tvungent psykisk helsevern - Vedtak om overføring mellom tvangsformer eller mellom avdelinger/institusjoner (PHLSVL § 4-10)				Side: 3 Av: 5
	Dokument-id: II.KPH.2.3.3-3	Utarbeidet av: Vegard Øksendal Haaland/ Rune Engeset	Fagansvarlig: Vegard Øksendal Haaland	Godkjent 13.06.2014	Godkjent av: Anna Maria Andresdottir

Utskrevet: 24.10.2023

tvungent psykisk helsevern skal i tillegg hensynet til samfunnsvernet vurderes og særlig vektlegges ved overføringsvedtak.

En eventuell klage skal som hovedregel behandles av kontrollkommisjonen ved den første avdeling som har truffet vedtaket. Den faglig ansvarlige som har fattet vedtaket følger opp klagebehandlingen og møter i kontrollkommisjonen. Dersom pasienten allerede er overført når kontrollkommisjonen skal behandle klage på et overføringsvedtak skal kommisjonen ved mottagende avdeling behandle klagen og den faglig ansvarlige ved denne avdeling møter til klagebehandlingen.

I noen tilfeller kan den situasjonen oppstå at den faglig ansvarlige ved mottakende avdeling ikke er enig i overføringsvedtaket eller ikke har tilstrekkelig kjennskap til saken til å "forsvare" overføringsvedtaket i klagesaken for kontrollkommisjonen. I en slik situasjon må det vurderes om kontrollkommisjonen bør oppfordres til å innkalle vedtaksansvarlige ved den første avdelingen som vitne for at saken skal bli tilstrekkelig opplyst.

Ved overføring mellom ulike former for døgnopphold

Det treffes ikke vedtak ved overføring mellom ulike former for døgnopphold innen samme avdeling. I denne sammenheng betraktes PSA-Arendal og PSA-Kristiansand på grunn av den geografiske avstand ikke som samme avdeling. Det skal altså fattes vedtak etter § 4-10 ved overføringer mellom disse to lokalisasjoner.

Ved behov for midlertidig opphold ved en somatisk avdeling

Det skal ikke treffes vedtak om overføring dersom pasienten som er innlagt til tvungent psykisk helsevern med døgnopphold har behov for midlertidig opphold i somatisk institusjon etter § 3-5 annet ledd. Pasienten er å anse som under tvungent psykisk helsevern med midlertidig opphold ved somatisk avdeling.

Det opprinnelige vedtak om tvungent psykisk helsevern

Ved overføring gjelder det opprinnelige vedtaket eller domsslutningen (§5) om etablering av tvungent psykisk helsevern fremdeles. Vilklårene skal altså ikke prøves på nytt og det skal ikke treffes nytt vedtak om tvungent vern ved den mottakende avdelingen. Bestemmelsen i § 3-7 om at ingen skal holdes under tvungent psykisk helsevern uten at vilklårene etter § 3-3 første ledd er oppfylt gjør det likevel naturlig at faglig ansvarlig ved den nye avdelingen undersøker pasienter under administrativt tvungent psykisk vern og skriver et vurderingsnotat i journal.

Tidspunktet for etablering av administrativt tvungent psykisk helsevern er utgangspunkt for fristene for kontrollundersøkelse og for spørsmålet om forlengelse av tvungent psykisk helsevern ut over ett år. I utgangspunktet gjelder dette også for 6- måneders sperrefrist for fremsettelse av ny klage på det tvungne vern. I noen tilfeller vil imidlertid overføringen i seg selv kunne medføre en endring for pasienten som tilsier at det ikke lenger dreier seg om "tilsvarende sak" slik at klage kan fremsettes uavhengig av sperrefristen. Hvorvidt dette er tilfelle må vurderes konkret.

Tidspunktet for kontrollundersøkelse og klagebehandling skal fremgå av overføringsvedtaket eller i vedlagt journalnotat.

For pasienter med dom om overføring til tvungent psykisk helsevern gjelder de øvrige bestemmelsene i phvl bare så langt de passer, med unntak av §§ 3-1 til 3-4 og §§ 3-7 til 3-9. Her er det hensynet til samfunnsvernet som særlig vektlegges ved opprettholdelse av det tvungne vernet. I stedet for kontrollundersøkelser som ved administrativt vern, gjøres statusrapportering etter 1 år, 2 år og 3 år til politiadvokaten med kopi til statsadvokaten og til nasjonal koordineringsenhet for dom til tvungent psykisk helsevern.

Innleggelse når den faglig ansvarlige ikke er tilgjengelig

Hovedregelen er at den faglige ansvarlige ved den første avdelingen fatter vedtak om overføring. I utgangspunktet skal faglig ansvarlig ved mottakende avdeling ikke fatte overføringsvedtak. Ved SSHF

	Tvunget psykisk helsevern - Vedtak om overføring mellom tvangsformer eller mellom avdelinger/institusjoner (PHLSVL § 4-10)				Side: 4
					Av: 5
Dokument-id: II.KPH.2.3.3-3	Utarbeidet av: Vegard Øksendal Haaland/ Rune Engeset	Fagansvarlig: Vegard Øksendal Haaland	Godkjent 13.06.2014	Godkjent av: Anna Maria Andresdottir	Revisjon: 3.00

Utskrevet: 24.10.2023

har bakvakten funksjon som faglig ansvarlig for alle avdelinger og kan dermed fatte vedtak om overføring. Pasienten skal imidlertid ikke allerede være overført når vedtak fattes, altså må bakvakten i disse tilfellene ta beslutning om å fatte vedtak før eller senest på det tidspunkt pasienten tas imot. Nedtegnelsen av vedtaket og begrunnelsen for dette skjer senest påfølgende dag av den som tar beslutning om å fatte vedtak. Som det fremgår over kreves det ikke en personlig undersøkelse ved overføring. Samtidig er en overføring fra tvunget vern uten døgnopphold til tvunget vern med døgnopphold, et svært inngripende tiltak. Dette gir bakvakten tre mulige løsninger:

- Bakvakten har personlig så god kjennskap til pasienten at vedkommende kan ta beslutning om å fatte vedtak på bakgrunn av de tilgjengelige opplysninger om pasientens aktuelle tilstand uten selv å undersøke pasienten.
- Bakvakten har ikke så god kjennskap til pasienten som beskrevet i pkt a), men foretar selv en personlig vurdering av pasienten og fatter på det grunnlag vedtak
- Pasienten bringes til legevakt som foretar en legeundersøkelse og henviser pasienten for tvunget psykisk helsevern eller observasjon. Se ”dobbeltvern” under.

Vedr. ”dobbeltvern” – når det er etablert tvunget psykisk helsevern to ganger på samme person

(gjelder spesielt administrativ tphv)

En pasient som er underlagt tvunget psykisk helsevern uten døgnopphold kan bli innlagt på en annen avdeling som ikke er klar over at pasienten allerede er underlagt tvunget vern, og som derfor på nytt etablerer tvunget vern. Andre enn faglig ansvarlig har altså tatt initiativ til innleggelse uten at faglig ansvarlig har vurdert situasjonen og eventuelt fattet vedtak om overføring.

Når slikt ”dobbeltvern” oppdages, må det ikke nødvendigvis fattes overføringsvedtak. Etter at avdelingen(e) i samråd med pasienten har kommet frem til hvilken avdeling som for øyeblikket skal ha ansvaret for pasienten, kan den andre avdelingen skrive pasienten ut slik at det (ene) vernet opphører. Ved ”dobbeltvern” vil det oppstå spørsmål om utgangspunktet for enkelte frister, for eksempel fristen for kontrollkomisjonens tre måneders kontroll og årskontroll. Det er viktig at institusjonene i samråd med pasienten kommer frem til hvilket ”vern som skal gjelde”, og at dette gjøres klart for aktuelle kontrollkomisjon(er).

Ved innleggelse når den faglig ansvarlige ikke er tilgjengelig som beskrevet over og en ender opp med ny henvisning for opprettelse av tvunget vern eller tvungen observasjon (alternativ c) må bakvakt i disse fatte et (nytt) vedtak om tvunget psykisk helsevern (el observasjon). Den faglig ansvarlige ved den første avdelingen må konfereres så snart vedkommende igjen er tilgjengelig. Som nevnt ovenfor må deretter enten faglig ansvarlig ved den første avdelingen fatte overføringsvedtak, eller en av avdelingene kan skrive pasienten ut slik at dette (ene) vernet opphører. Dersom en pasient er under tvunget psykisk helsevern, vil det opprinnelige vernet være gyldig selv om en ny mottagende avdeling skulle vurdere at vilkårene for tvunget psykisk helsevern ikke er oppfylt.

Forholdet til 24 timers fristen (gjelder spesielt administrativ tphv)

Det skal fattes vedtak om enten tvungen observasjon eller tvunget psykisk helsevern, innen 24 timer etter pasientens ankomst til det psykiske helsevernet. Dersom det er klart at pasienten vil bli overført til annen avdeling eller helseforetak skal allikevel vurdering av vilkårene for tvungen observasjon eller tvunget psykisk helsevern skje ved den første avdeling.

Forholdet til retten til fritt sykehusvalg (gjelder spesielt administrativ tphv)

Dersom en pasient begjærer seg overført til annen avdeling eller annen institusjon reguleres ikke dette av denne bestemmelsen. I disse tilfellene er reglene om retten til helsehjelp og til fritt sykehusvalg i pasient- og brukerrettighetsloven kap. 2 aktuelle. Pasienter under tvunget psykisk helsevern har rett til fritt sykehusvalg, med mindre ”dette vil være uforsvarlig eller i betydelig grad er egnet til å svekke formålet med det tvungne vernet”. Bemerk at retten til fritt sykehusvalg gjelder ikke for pasienter som er dømt til tphv.

	Tvunget psykisk helsevern - Vedtak om overføring mellom tvangsformer eller mellom avdelinger/institusjoner (PHLSVL § 4-10)				Side: 5
					Av: 5
Dokument-id: II.KPH.2.3.3-3	Utarbeidet av: Vegard Øksendal Haaland/ Rune Engeset	Fagansvarlig: Vegard Øksendal Haaland	Godkjent 13.06.2014	Godkjent av: Anna Maria Andresdottir	Revisjon: 3.00

Utskrevet: 24.10.2023

Pasienter under tvungen observasjon (phvl §3-2) (gjelder spesielt administrativ tphv)

Bestemmelsen i § 4-10 gjelder pasienter under tvunget psykisk helsevern. Ved overføring av pasienter under tvungen observasjon skal det ikke treffes vedtak om overføring. Overføringer av pasienter under tvungen observasjon kan ha ulike årsaker. Pasienten kan for eksempel høre hjemme under et annet helseforetak, eller vedkommende vil åpenbart få et bedre tilbud ved en annen avdeling.

Observasjonsperioden skal være så kort som mulig, og det vil kun helt unntaksvis vil være aktuelt å overføre en pasient under tvungen observasjon før vilkårene for tvunget vern er vurdert.

Prinsipielt kan en pasient overføres uten vedtak i hele observasjonsperioden. En faglig beslutning om å overføre en pasient til en annen avdeling skal være begrunnet og i tråd med kravet om faglig forsvarlighet. En slik vurdering og selve overføringen bør skje så raskt som mulig slik at ikke den tvungne observasjon varer unødig lenge, ved at en mister kontinuitet i observasjonsperioden.

Pasienter under tvungent psykisk helsevern uten døgnopphold som innlegges til frivillig opphold ved PSA (gjelder spesielt administrativ tphv)

Når personer underlagt tvunget psykisk helsevern uten døgnopphold får behov for innleggelse skal det alltid vurderes om en innleggelse kan skje frivillig ved DPS eller PSA. Dersom pasienten samtykker til innleggelse ved PSA skal samtykket gis skriftlig. Se egen retningslinje.

Fordeling av arbeidsoppgaver i forbindelse med oppfølging av vedtak, se rutine: Tvunget psykisk helsevern - ansvar og oppgaver for merkantil oppfølging av vedtak

Kryssreferanser

[II.KPH.2.3.3-1 Frivillig innleggelse for pasienter på tvungent psykisk helsevern uten døgnopphold \(§ 3-3\)](#)

[II.KPH.2.3.3-2 Bekreftelse fra TUD på frivillig opphold](#)

[II.KPH.5.5-12 Tvunget psykisk helsevern - ansvar og oppgaver for merkantil oppfølging av vedtak \(ARKIVERT\)](#)

[II.KPH.2.5.1-11 Varsling av fornærmede eller dennes etterlatte ved gjennomføring og opphør av dom på tvungent psykisk helsevern \(Jfr. PHVL § 5-6c\)](#)

[II.KPH.2.5.1-12 MELDING TIL PÅTALEMYNDIGHET VED GJENNOMFØRING AV DOM PÅ TVUNGENT PSYKISK HELSEVERN \(JF PHVL KP 5\)](#)

[II.KPH.2.5.1-13 Opplysningsplikt til påtalemyndigheten knyttet til besøksforbud under gjennomføring av dom på tvungent psykisk helsevern \(Jfr. PHVL KAP 5\) \(ARKIVERT\)](#)

Eksterne referanser

Straffeloven

Psykisk helsevernloven

Retningslinje for samhandling ved iverksettelse og gjennomføring av dom på overføring til tvungent psykisk helsevern

Rundskriv HOD I-4/2013: Endringer i psykisk helsevernloven – varsling av fornærmede og etterlatte m.m